

Araştırma makalesi

Gaziantep Bölgesi Bağlarında İyi Tarım Uygulamaları (İTU) İle İlgili Üreticilerin Bilgi Seviyelerinin İrdelenmesi

Rıdvan HÜSEYİNİ¹, Mehmet Settar ÜNAL^{2*}

¹ Şırnak Üniversitesi; Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, ridvanhuseyni@gmail.com

² Şırnak Üniversitesi; Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, munal62@hotmail.com

* Sorumlu Yazar; munal62@hotmail.com

Gönderme tarihi: 01/09/2023

Kabul tarihi: 05/12/2023

ÖZET

Araştırmada; Gaziantep bölgesi bağ alanlarında iyi tarım uygulamaları (İTU) sertifikası olan çiftçilerin demografik yapıları, bilgi seviyelerinin tespiti ve bunlar arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma için hazırlanan ankette 65 katılımcının bilgileri sağlanmış ve tanımlayıcı istatistikler frekans, %, ortalama, standart sapma değerleri ile verilmiştir. Bilgi seviyesinin tespitinde kullanılan ölçek için KR21 güvenilirlik katsayısı hesap edilmiştir. Araştırmada grupların bilgi seviyelerinin katılımcıların karakterlerine göre farklılığının irdelenmesi için Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis testinden yararlanılmıştır. Üreticilerin bilgi seviyeleri ve zirai yapıları arasındaki ilişki, korelasyon ve regresyon analizi ile belirlenmiştir. Analiz sonuçları; tarım ile uğraş yılı düşük, bağ sahası yüksek ve yıllık mahsul miktarı daha fazla olan katılımcılarda İTU bilgi seviyesinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bağcılıkta deneyimi düşük olup eğitim seviyesi lise ve lise üstü üreticilerin, İTU hususundaki bilgi seviyelerinin en yüksek grup olduğu tespit edilmiştir. Anket çerçevesinde katılımcıların bilgi seviyelerinin irdelenmesine dönük yöneltilen "İTU yönetmeliği çerçevesinde elde edilen gıdanın kimyasal kalıntı testleri yılda bir defa yapılır.", "İşçi sağlığı ve iş güvenliği, İTU standardının denetim noktaları arasında bulunmaz." ile "İTU üretim sisteminde, kalıntı analizi sonucunda izin verilen limit üstü etken madde ile karşılaşılması hali birtakım mahsuller için ihmal edilebilir." ifadeleri bilgi seviyesi en düşük ifadeler olarak ortaya konulmuştur. Sonuç olarak bu ifadelere dönük olarak düzenlenecek eğitim çalışmalarının, katılımcıların genel İTU bilgi seviyelerini müspet yönde yükselteceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bağ; Üretici; İyi Tarım Uygulamaları; Gaziantep

Investigation Of The Knowledge Producers' Level About Good Agricultural Practices (GAP) in Gaziantep Region Vineyards

ABSTRACT

The research aimed to determine the demographic structures and knowledge levels of the farmers who have good agricultural practices (GAP) in vineyard areas of Gaziantep region and to examine the relationship between them. In the questionnaire prepared for the research, 65 participants were provided, and descriptive statistics were given with frequency, percentage, mean, and standard deviation. The KR21 reliability coefficient was calculated for the scale used in determining the knowledge level. In the study, the Mann Whitney U test and the Kruskal Wallis test were used to examine the differences in the knowledge levels of the groups according to the characteristics of the participants. The relationship between the knowledge levels of the producers and their agricultural structure was determined by correlation and regression analysis. The analysis results showed that the farmers with low years of experience in agriculture, high vineyard areas, and higher yields had higher levels of GAP knowledge. It was determined that farmers with low experience in viticulture and high school and high education levels had the highest level of knowledge on GAP. The statements 'Chemical residue tests of the food obtained within the framework of the GAP regulation are carried out once a year', 'Occupational health and safety is not among the control points of the GAP standart and 'In the GAP production system, the situation of encountering the active substance above the permitted limit as a result of residue analysis can be neglected for some crops' were determined as the statements with the lowest level of knowledge. As a result, it can be said that the training activities to be organised for these statements will positively increase the general GAP knowledge levels of the participants.

Keywords: Vineyard; Producer; Good Agricultural Practices; Gaziantep

1. GİRİŞ

Dünya'da; kuzey yarımkürede 30-50°, güney yarımkürede 30-40° enlem dereceleri arasında yoğun bir şekilde yetiştirilen asma (*Vitis vinifera* ssp. sativa), *Vitis* cinsine dahil en önemli tür olup, yeryüzünde yetiştirilen üzüm çeşitlerinin büyük bir kısmını teşkil etmektedir. Bundan dolayı bağcılığın dünyada ve Türkiye'de insan sağlığına ve istihdama olan katkısı büyük önem arz etmektedir (Yılmaz ve Topçu, 2018; Ünal, 2022). Yine birçok mahsulün anavatanı olarak kabul edilen Anadolu'da bağcılık, birçok yönüyle araştırılması ve incelemesi yapılmış ve halen yapılmakta olan bir uğraş alanıdır (Ağaoğlu, 1999; Yılmaz ve Topçu, 2018). Araştırmanın yapıldığı bölge olan Gaziantep ili ise gelirinin % 40'nı tarımdan, % 25'ni endüstriden temin eder ve faal nüfusun % 60'ı zirai bir alışveriş merkezi konumundadır. Ülkemiz üzüm üretimi, TÜİK (2022) yılı verilerini dikkate aldığımızda 4 165 000 ton olmuş ve bunun % 3'ü Gaziantep bölgesinden temin edilmiştir. 2 099 859 ton olan taze tüketim üzüm üretimimizin % 4'ü bu yöreden temin edilmiştir (Anonim 2023a,b,c,d,e). Yine 2020 yılı verilerine göre Gaziantep yöresinde İTÜ sertifikasına sahip üretici sınıfı ve müteşebbis sayıları

2475, İTU üretim sahası 286 797 da ve İTU üretim miktarı yaklaşık 83 774 ton olarak belirlenmiştir (Anonim, 2023f). Bilhassa 2. Dünya savaşından sonra gelişen ülkeler yükselen gıda talebine karşılık vermek için verimi artırmaya dönük uygulamalar geliştirmiş, bunun sonucunda şuarsuzca ve yoğun olarak girdi kullanılmış, bunlara hatalı toprak işleme ve makine kullanımı da eklendiğinde bazı çevresel sorunlarla karşılaşmıştır. Ancak yeşil devrim olarak adlandırılan bu politikalar, ekolojik denge ve hijyen üzerinde bazı istenmeyen gelişmelere sebep olmuştur. Sonuç olarak uygulanan zirai tekniklerin, yalnız üretim miktarlarında olan artışla değerlendirilemeyeceği, yine çevre sağlığına tesirlerinin de irdelenmesi gerektiğini göstermiştir. Böylece zirai üretim periyodunun kontrollü olması gerektiğinin anlaşılması ile yeni tarım yöntemleri geliştirme yolları gündeme gelmiştir (Öner Aba ve Işın, 2014; Doğan, 2017; Alemdar, 2019; GLOBALGAP, 2023).

Tarım ve Orman Bakanlığınca İTU'nun gayesi, 'Canlı sağlığına zararlı olmayan zirai üretim, tabii kaynakların muhafazası, tarımda izlenebilirlik ve sürdürülebilirlikle piyasaya ürün sürmek için yapılacak İTU'nun yöntem ve maddelerini tanzim etmektir.' şeklinde ifade edilmektedir (Anonim, 2023g).

İTU sertifikalı mahsul, tüm pazarlarda seçimin sebebidir. Mahsulün nitelik, güvenilirlik ve izlenebilirliği hakkında yeteri seviyede bilgi elde etmek, aynı rekabet şartlarında şüpheleri gidermeye yardımcı olacaktır (Akkoyun, 2019; Alemdar, 2019; CTR, 2023; Anonim, 2023g). Bu araştırmada; Gaziantep bölgesi üzüm yetiştiriciliği ile uğraşan İTU sertifikası olan üreticilerin nüfus yapısı ve bilgi seviyelerinin tespiti ile bunlar arasında olan ilginin incelenmesi, bu inceleme sonunda İTU bilgi seviyelerinin genel ve zirai yapılarına göre sınıflandırılması, bilgi seviyesini etkileyen değişkenlerin ve bilgi seviyelerinin yetersiz olduğu hususların belirlenmesi hedef alınmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Materyal

Araştırmanın temel materyali, Gaziantep yöresi üzüm yetiştiriciliği İTU uygulamaları sertifikasına sahip üreticiler ve/veya işletmelerle anket metoduyla sağlanan veriler teşkil etmiştir. Yine çalışmaya dair daha evvel yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalardan sağlanan verilerse ikinci seviye materyali olarak değerlendirmeye alınmıştır.

2.2. Yöntem

Çalışma; Gaziantep yöresinde bağ alanında İTU sertifikası olan katılımcılarla yüz yüze anket yapılarak yürütülmüş; söz konusu liste, Gaziantep Tarım ve Orman İl Müdürlüğü'nden temin edilmiştir. Çalışmada anket çalışmaları tam sayımla yürütülmüştür. Sonuçta, 65 üretici

ile anket yapılarak bilgi derlemesine gidilmiştir.

Araştırma, iki kısımdan oluşmuş olup, 1. kısımda, katılımcıların sosyo demografik özellikleri, 2. kısım da ise İTU hakkında bilgi verilmiştir. Ölçek, İTU uygulamaları normlarının ana maddeleri göz önünde bulundurularak her bir norma tekabül edecek bir test niteliğindeki sorularda yer almaktadır. Test niteliğindeki sorular; genel bilgi, ilaç atımı, kalıntı, işçilerin sağlık durumu ve güvenliği, atık yönetimi, kontrol ve mahsulün pazarlanmasıyla alakadar süreçleri içermektedir. Frekans, yüzde (%) gibi tanımlayıcı istatistikler takdim edilmiş, bilgi seviyesinin tespitinde değerlendirilen ölçekler için KR21 güvenilirlik katsayısı hesap edilmiştir. Yapılan incelemede oluşturulan sınıfların bilgi seviyelerinin, ankete katılanların karakterlerine göre değişikliğin irdelenmesi için Man Whitney U testi ve Kruskal Walls testleri ele alınmıştır. Bilgi seviyelerinin zirai özelliklerle bağlantılarının irdelenmesi için korelasyon ve regresyon analizleri uygulanmıştır. Araştırmada % 5'ten küçük p verileri istatistiki bakımından önemli görülmüş ($\alpha=0.05$), analizler SPSS 25.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur;

H1: Ankete katılanların yaş açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

H2: Ankete katılanların cinsiyet açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

H3: Ankete katılanların bağıcılıkla ilgili geliri açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

H4: Ankete katılanların eğitimleri açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

H5: Ankete katılanların yıllık gelirleri açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

H6: Ankete katılanların tarım dışı gelirleri açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

H7: Ankete katılanların tarım dışı gelir seviyesi açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

H8: Ankete katılanların İTU uygulamalarını seçim sebebi açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

H9: Ankete katılanların tarımla uğraşı yılı açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

H10: Ankete katılanların bağıcılıkla uğraşı yılı açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

H11: Ankete katılanların İTU yapma yılı açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

H12: Ankete katılanların bağ sahası açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

değildir.

H13: Ankete katılanların elde ettikleri yıllık mahsul miktarı açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Katılımda bulunanların nüfus yapısı

Üzüm yetiştiriciliğinde İTU'ya katılanların % 38.8'nin 4-50 yaş, % 33.8'nin 5-60 yaş, % 35.4'inse 61 yaş ve üstü olduğu, % 95.4'nün bay, % 4.6'nın bayan olduğu tespit edilmiştir. Alemdar (2019), yürüttüğü bir araştırmada katılımcıların % 21.3'nün 40 yaş ve altı, % 26.3'nün 41-50 yaş, % 52.4'nün 51 yaş ve üstü olduğunu; Akkoyun (2019)'da yürüttüğü bir araştırmada anket sonucuna bakarak üreticilerin yaklaşık yaşını 54.17 olarak ifade etmiştir. Yine bu çalışmada ankete katılanların % 98.5'nin evlenmiş ve çocuklu olduğu gözlenmiştir. Tüccar (2020)'de yürüttüğü bir çalışmada İTU'ya katılan üreticilerin % 88'nin erkek, % 12'nin kadın, İTU çerçevesi dışındaki üreticilerinse % 95'nin erkek, % 5'nin kadın olduğunu; Alemdar (2019) ise yürüttüğü araştırmasında ankete dahil olan üreticilerin % 88.7'nin erkek, % 11.3'nün kadınlardan teşekkül ettiğini belirlemiştir. Bu çalışmada yaş ve cinsiyete dair verilerden sağlanan bulguların, öteki araştırmalardaki sonuçlarla büyük ölçüde aynı paralelde olduğuna işaret etmektedir.

Bu çalışmada ankete katılanların eğitim seviyelerinin % 66.1'nin ilkokul, % 15.4'nün ortaokul, % 18.5'nin lise ve üzeri eğitilmiş olduğu gözlenirken Alemdar (2019) yaptığı çalışmada ankete katılanların % 47.5'nin ilkokul, % 5'nin ortaokul, % 27.5'nin lise, % 20'inse üniversite mezunu olduğunu; Tüccar (2020) ise yürüttüğü araştırmada İTU çerçevesindeki üreticilerin % 24'nün ilk öğretim, % 67'nin lise, % 7'nin üniversite, % 2'nin yüksek lisans/doktora mezunu; İTU kapsamı haricindeki üreticilerin % 39'nun ilk öğretim, % 56'nın lise, % 5'nin lisans mezunu olduğunu ifade etmiştir.

Bağcılıkla ilgili gelir seviyesi irdelendiğinde ankete katılanların % 15.4'nün 100 000 TL altında, % 32.3'nün 100 000-200 000 TL, % 29.2'nün 200 000-300 000 TL, % 12.3'nün 300 000-500 000 TL ve % 10.8'nin 500 000 TL üstünde bir gelire sahip olduğu belirlenmiştir. Öbür zirai gelirler eklendiğindeyse 100 000 TL'nin altında geliri olan katılımcı oranının % 4.6, 100 000-200 000 TL arası geliri olan katılımcı oranının % 13.8, 200 000-300 000 TL arası geliri olan katılımcı oranının % 46.2, 300 000-500 000 TL arası geliri olan katılımcı oranının % 15.4, 500 000 TL üzeri geliri olan katılımcı oranının ise % 20 olduğu belirlenmiştir. Pilak (2020)'de yürüttüğü bir çalışmada ankete katılanların % 14.3'nün çok yüksek gelir sınıfında, % 22.2'nin

yüksek gelir sınıfında, % 47.6'nın orta gelir sınıfında, % 15.9'nin de düşük gelir sınıfına dahil olduğunu; Alemdar (2019) ise yürüttüğü çalışmada üreticilerin gelir seviyesinin % 36.3'nün orta seviyede, % 63.7'ninse yüksek seviyede olduğunu ifade etmiştir. Yine araştırmada ankete katılanların % 33.8'nin ziraat harici gelire sahip olduğu gözlenmiştir.

Zirai geliri olan ankete katılanların % 45.5'nin 100 000 TL altında, % 22.7'nin 100 000-200 000 TL, % 18.2'nin 200 000-300 000 TL, % 13.6'nın 300 000-500 000 TL tarım harici geliri olduğu bildirilmiştir.

Ankete katılanların İTU uygulamalarını seçme sebeplerinin % 72.3'yle gelir artımı, % 27.7'yle ihracaat olduğu, ankete katılanların % 95.8'nin İTU uygulamalarında yapılan kontrol ve normlara göre üretim yaptığı belirlenmiştir. Ankete dahil üreticilerin tümünün İTU sonrası gelir seviyesinde artış olduğu, İTU uygulamalarında yapılan kontrol ve normlara göre üretimde bulunduğu, İTU uygulamaları hususunda tarım teşkilatlarının yeteri seviyede eğitim ve yayım hizmeti yaptıkları bildirilmiştir.

Üreticilerin yaklaşık 32.09 yıl tarım ve 17.43 yıl üzüm yetiştiriciliğiyle işigal ettikleri, 3.68 sene İTU yaptıkları; ankete dahil olanların bağ sahalarının yaklaşık 75 da olduğu ve yıllık yaklaşık 141 ton mahsul ürettikleri gözlenmiştir. Alemdar (2019)'da yürüttüğü bir araştırmada; ankete katılan üreticilerin 100 da ve altında arazisi olanların % 83.7, 101-250 da arası arazisi olanların % 13.8, 250 da ve üstü arazisi olanların nispetininse % 2.5 olduğunu, ayrıca ankete katılanların İTU ile uğraşı sürelerinin % 7-7.5'nin 1-3 yıl, % 20'nin 3-5 yıl, % 2.5'nin ise 5-7 yıl arası olduğunu belirlemiştir.

3.2. Katılımcıların İTU bilgi seviyelerinin belirlenmesi

Araştırmada, İTU bilgi seviyelerinin tespiti için hazırlanan sorulara verilen cevaplar irdelenmiştir. Anketin güvenlik seviyesinin 0.74 olduğu (KR-21= 0.74, KR-21> 0.70) ve ölçeğin bilgi seviyesini tespit etmek için yeter seviyede güvenilir olduğu görülmüş, ölçekten soru üretmeye lüzum görülmemiştir. Ölçekteki ifade hatasız ve hatalı olarak 2 değişik seviyede yöneltilmiştir. 2, 6, 15, 19 sayıları hatalı yöneltilen soru şekilleridir. Bu soru şekillerine 'hatalıdır' görüşünü bildiren ankete katılanlar hatasız cevap vermiş olurlar. Verilen her hatasız cevap bir puan olarak alınır, en son toplam hatasız cevaplar bir araya getirilerek genel İTU bilgi seviyesi tespit edilmiştir. Ama sonuçların daha anlamlı ve anlaşılabilir olması için elde edilen puanlar yüzlük sisteme göre düzenlenip, değerlendirmeler o puanlar üstünden verilmiştir.

3.3. İfadelere göre katılımcıların bilgi seviyeleri

"İTU uygulamalarında gübre ve tarım ilacı kullanımı vardır." ifadesine ankete katılanların hepsinin hatasız cevap verdiği,

"İTU yapan çiftçilerin sertifikası olması gerekmez." ifadesini % 52.3 nispetinde hatasız cevapladığı,

"İTU'nun ana gayesi, üreticilerin kullanmış olduğu tohum, fide, toprak, su kaynakları, tarım ilacı ve elde edilen gıdanın nitelik raporları benzeri her bir unsurun kaydedilmesini temin etmektir." ifadesini % 98.5 nispetinde hatasız cevapladığı,

"Kullanılan tarım ilaçlarının miktarı, nevi ve kullanım sebebi denetimde bulunan sertifikasyon müessesesindeki ehil elemanlarca tespit edilir." ifadesine % 93.8 nispetinde hatasız cevap verdiği,

"İTU, toprağın ve üretilen mahsulün gıda maddesi ihtiyacının tahlillerle tespit edilerek ehil elemanlarca yapılan tavsiyeler istikametinde gübre verilmesini mecburi kılar." ifadesini % 73.8 nispetinde hatasız cevap verdiği,

"İTU yönetmeliği kapsamında elde edilen gıdaların kimyasal bakiye testleri yılda bir defa yapılır." ifadesini % 15.4 nispetinde hatasız cevapladığı,

"İTU, sadece elde edilen mahsulü değil ilaç ve gübre atan işçi güvenliğini de temin eder ve çevrede oluşan zararı asgariye düşürmek için muntazaman Toprak/Su kaynağı raporlarını gözden geçirir." ifadesini % 92.3 nispetinde hatasız cevapladığı,

"Devletçe saptanan azami kullanılan ilaç limitini geçen mahsullere tesadüf edilmesi halinde 'acilen eylem planı' belirlenerek kalıntının düşürülmesi temin edilir." ifadesini % 58.5 nispetinde hatasız cevap verdiği,

"Ekolojik dengeyi muhafazaya dönük üretimde buldukları sebebiyle İTU sertifikasyonuna sahip bağcılara devletçe faizi düşük kredi, bağış ve maddi destek imkanı verilir." ifadesini % 93.8 nispetinde hatasız cevap verdiği,

"İTU'ya göre bağcılarının ilaçlama ile alakalı mesleki yeterliğe sahip şahıslardan tavsiye almasını mecburi kılar." cümlesinde hatasız cevaplama nispetinin % 83.1 olduğu, "İlaçlamada bulunacak şahsın konu ile alakalı eğitime tabi tutulması icap ettiği de İTU kontrol noktalarında vurgulanmıştır." ifadesine % 76.9 nispetinde hatasız cevap verdiği saptanmıştır.

Çalışmada çok değişik sorulara verilen her hatasız cevaba 1 puan verilmiş ve toplam hatasız cevap sayısı hesaplanarak genel İTU bilgi seviyesi saptanmıştır. Yine neticelerin daha manidar ve anlaşılır olması için puanlar 100'lük sisteme dönüştürülerek irdelenmiştir. Katılımcı bağcılar, sorulardan ibaret ölçekten yaklaşık 14.28 puan almıştır. Puanlar yüzlük sisteme uyarlandığında ankete katılanların puanlarının 75.14 olduğu, genel bilgi seviyelerinin yüksek

olduğu görülmüş; asgari bilgi seviyesindeki katılımcı bağcılarının aldıkları puanın 42.11 olduğu, 6 katılımcının da tam puan (100) aldığı tespit edilmiştir.

Ankete katılan bağcılarının yaşa göre bilgi seviyelerinin de değişik olduğu gözlenmiştir. Bu farklılığın sebebinin 41-50 yaş arası sınıfın bilgi seviyesinin 51 yaş ve üstü sınıfa göre yüksek olduğu ($p=0.01$), cinsiyetine göre bilgi seviyelerininse farksız olduğu belirlenmiştir. Yani her iki cinsiyetteki ankete katılanların bilgi seviyelerinin aynı olduğu söylenebilir ($p=0.48$). Ama kadınların sayısı olarak az olması bu sonucu sağlamış olabilir. Bağcılığa dair gelir durumuna göre bilgi seviyelerinin değişik olduğu, bu değişikliğin sebebinin 500 000 TL ve üstü geliri olan ankete katılan bağcılarının bilgi seviyelerinin daha az geliri olan ankete katılanlara göre üst seviyelerde olmasından ileri geldiği de söylenebilir ($p=0.01$).

Aynı şekilde eğitim seviyelerine göre bilgi seviyelerinin de değişik olduğu belirlenmiş olup, bu değişim lise ve üstü eğitimi almış olan katılımda bulunan üreticilerin bilgi seviyelerinin ilkokuldan mezun olan katılımda bulunan üreticilere göre daha yüksek olmasından ileri gelmiş ($p=0.01$), buna karşılık kişinin evli-bekar olmasına ve çocuk varlığına göre bilgi seviyeleri irdelenmemiştir.

Yıllık gelir seviyelerine göre bilgi seviyelerinin de değiştiği, bu değişikliğin sebebi 500 000 TL ve üstü geliri olan katılımcı üreticilerin bilgi seviyelerinin daha az geliri olanlara göre daha üst seviyede olması şeklinde gözlenmiştir ($p=0.01$). Yine ankete katılanların tarım dışı gelire sahip olmasının, bilgi seviyesini önemli derecede etkilemediği söylenebilir ($p=0.33$). Tarım harici gelire göre bilgi seviyelerinin değiştiği, bu değişikliğin sebebinin 100 000 TL ve daha az tarım harici geliri olan ankete katılanların bilgi seviyelerinin, 200 000 TL üstü gelire sahip olanlara göre daha üst seviyelerde bulunmasıdır ($p=0.01$). Ankete katılanların İTU uygulamalarını seçme sebebine göre bilgi seviyelerinin de değişik olduğu tespit edilmiş, bu değişikliğin sebebinin ihracaattan kaynaklı İTU uygulamasında bulunan ankete katılanların bilgi seviyelerinin daha iyi halde olduğunu söylemeleridir ($p=0.01$).

İTU toplam bilgi seviyesi ile tarımla uğraşı yılı arasında zayıf, zıt ve önemli yönde ilgi olduğu gözlenmiş ($r=-0.32$, $p=0.01$), ankete katılanların tarım ile uğraşı yılı arttığında bilgi seviyelerinin azaldığı belirlenmiştir. Bunun sebebi yaş grupları ile grup içi yaş ortalaması arttıkça tarımla uğraşı yılının da arttığı, bunun içinde yaş grupları ile grup içi yaş ortalaması arttıkça bilgi seviyesinin azaldığının görülmesidir. Yine bağcılık ile işgal etme yılı ve İTU toplam bilgi seviyesi arasında önemli seviyede ilgi oluşmadığı ($r=-0.13$, $p=0.28$), yine İTU yılı ve İTU bilgi seviyesinin toplamı aralarında da önemli seviyede ilgi oluşmadığı belirlenmiştir ($r=-0.17$, $p=0.17$). İTU bilgi toplamı seviyesi ile bağ sahası arasında zayıf, dengeli ve önemli bir ilgi gözlenmiştir ($r=0.28$, $p=0.02$). Ankete katılanların bağ sahalari

arttığında bilgi seviyelerinin de arttığı söylenebilir. İTU bilgi toplamı seviyesiyle mahsul miktarı arasında zayıf, orantılı ve önemli bir ilgi olduğu ($r=0.26$, $p=0.03$), ankete katılanların mahsul miktarları arttığında bilgi seviyelerinin de artış gösterebileceği söylenebilir.

Bilgi seviyesi ve tarımla uğraşı yılı, bağ sahası, yıllık mahsul miktarlarının (ton) önemli seviyede alakadar olduğu gözlenmiştir. Regresyon analizine göre üzüm yetiştiriciliğiyle uğraşı yılı, İTU yılı ile bilgi seviyesinin çoklu seviyede alakadar olmadığı belirlenmiştir. Çalışmada İTU bilgi seviyesi, tarımla uğraşı yılı, bağ sahası, yıllık mahsul miktarları (ton) arasında belirlenen yöntemin manidar olduğu gözlenmiştir ($F=27.07$, $p=0.01$, $p < 0.05$). Yöntemin belirleme katsayısının % 49 ($R^2=0.49$) olduğu ve bunun yeter seviyelerde olduğu söylenebilir ($R^2 > 0.4$). Son olarak yöntemde geçen tarım ile uğraşı yılı, bağ sahası, yıllık mahsul miktarları (ton) değişkenlerindeki katsayılarının da anlamlı olarak görüldüğü ($p=0.01$ $p < 0.05$), yöntemde oto korelasyon varlığının irdelenmesi için uygulanan Durbin Watson testi sonuçlarına göre yöntemde oto korelasyonun bulunmadığı görülmektedir (D.W; 1.93). Sonuçta, yöntemin istatistiki olarak önem arz ettiği tespit edilmiştir.

Araştırmada İTU bilgi seviyeleri; genel ve zirai hususiyetlerine göre irdelenmiş, İTU bilgi seviyesini etkileyen değişkenler ve bilgi seviyelerinin yetersiz olduğu hususlar tespit edilmiştir. Çalışmada bilgi seviyesi düşük sınıflar tespit edildikten sonra onlara bu hususlarda ilave eğitimler sağlanarak bilgi seviyelerinin artırılması İTU ile üretilen mahsul niteliğinin yükseltilmesi amaç edinilmiştir. Yine analiz sonucunda sağlanan yöntem aşağıda verildiği gibidir;

$$(Y) = (-0,36) * \beta_1 X_1 + (0,31) * \beta_2 X_2 + (0,24) * \beta_3 X_3$$

Y= Bilgi seviyesi

$\beta_1 X_1$ = Tarımla uğraşı yılı

$\beta_2 X_2$ = Üzüm üretim sahası (da)

$\beta_3 X_3$ = Yıllık mahsul miktarı (ton)

Sonuçlara göre bilgi seviyesi tarım ile uğraşı yılı düşük, üzüm üretim sahası ve mahsul miktarı fazla olan ankete katılan üreticilerde daha fazla, üzüm yetiştiriciliğinde tecrübesi az olan sınıf ve büyük üreticilerin İTU hususundaki bilgi seviyelerininse daha iyi halde olduğu gözlenmiştir.

Hipotezlerin değerlendirilmesi;

H1: Ankete katılımda bulunanların yaş açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir. Kabul

H2: Ankete katılımda bulunanların cinsiyet açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir. Ret

H3: Ankete katılımda bulunanların bağıcılık ile ilgili gelir seviyesi açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir. Kabul

H4: Ankete katılımda bulunanların eğitim seviyeleri açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir. Kabul

H5: Ankete katılımda bulunanların yıllık gelir seviyeleri açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir. Kabul

H6: Ankete katılımda bulunanların tarım haricindeki gelir durumu olarak bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir. Kabul

H7: Ankete katılımda bulunanların İTU uygulamalarını seçme sebebi açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir. Kabul

H8: Ankete katılımda bulunanların tarımla iştiğal yılı açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir. Kabul

H9: Ankete katılımda bulunanların bağıcılık ile iştiğal yılı açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir. Ret

H10: Ankete katılımda bulunanların İTU yılı açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir. Ret

H11: Ankete katılımda bulunanların bağ sahası açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir. Kabul

H13: Ankete katılımda bulunanların yıllık mahsul miktarları açısından bilgi seviyeleri arasındaki farklılık önemli değildir. Kabul

4. SONUÇ

Anket sonuçları; ankete katılımda bulunanların cinsiyet özelliğine göre bilgi seviyesinde bir değişiklik olmadığını, bunun sebebinin katılımda bulunan kadınların sayısındaki düşüklükten ileri geldiğini, katılımda bulunanların yaşına göre ise bilgi seviyelerinin değişik olduğunu, yaşla bilgi seviyesinin zıt orantılı bulunduğu, yani ankete katılımda bulunanların yaş sınıfı ve sınıf içinde yaş küçüldükçe bilgi seviyesinin de yükseldiğini göstermiştir. Yapılan analiz sonucuna göre ankete katılımda bulunanların eğitim seviyeleri ile bilgi seviyelerinin aynı paralelde olduğu, yani eğitim derecesi yükseldikçe bilgi seviyesinin yükseldiği belirlenmiştir. Yine ankete katılımda bulunanların gelir seviyelerinin yükselmesi ile bilgi seviyeleri değişmiş, gelir seviyesi yükseldikçe bilgi seviyesinin de yükseldiği görülmüştür. Türkiye’de İTU ile alakalı yönetmelik 2004 yılında uygulamaya konulduğu dikkate alınırca esasen İTU ile iştiğal eden ankete katılanların bunu benimsemeye geciktiği söylenebilir. Bunun yanında bu sonucu elde etmenin sebeplerinden biri, uzun süredir tarımla uğraşan üreticiler yönetmelik ve nazari

bilgi yerine tecrübeye dayalı bilgilerle bu işi yapıyor olma ihtimallerinin bulunmasıdır. Bilhassa bu yönetmeliğin yayına verilmesinden sonra ziraatla uğraşanlar hem yönetmelik hem de teorik bilgileri öğrenerek tarım ile de uğraşabilirler.

Çalışmada bilgi seviyesi düşük olan sınıfların belirlenerek onlara bu hususlarda ilave eğitim verilmek suretiyle bilgi seviyelerinin yükseltilmesi, İTÜ ile sağlanan mahsulün kalitesinin yükseltilmesi açısından önemlidir.

KAYNAKLAR

- Ağaoğlu, Y.S., (1999). Bilimsel ve Uygulamalı Bağcılık. Cilt: 1, Asma Biyolojisi, *Kavaklıdere Eğitim Yayınları*, No: 1, Ankara.
- Akkoyun, M. (2019). Biber Üreticilerinin İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Farkındalık Seviyelerinin Belirlenmesi: Şanlıurfa İli Örneği. Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, *Yüksek Lisans Tezi*, Şanlıurfa.
- Alemdar, Ö. (2019). Bağcılıkta İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Üreticilerin Bilgi Seviyesinin İncelenmesi: Manisa İli, Salihli İlçesi Örneği. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.
- Anonim, (2023a). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepe/Belgeler/PDF%20Tar%C4%B1m%20%C3%9Cr%C3%Bcnleri%20Piyasalar%C4%B1/2019Ocak%20Tar%C4%B1m%20%C3%9Cr%C3%BCnleri%20Raporu/2019Ocak%20%C3%9Cz%C3%BCm.pdf>. Erişim Tarihi: 01.07.2023.
- Anonim, (2023b). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı <https://www.tarimorman.gov.tr/BUGEM/Belgeler/M%C4%B0LL%C4%B0%20TARIM/%C3%9Cr%C3%BCn%20Masalar%C4%B1%20%C3%9Cr%C3%Bcn%20De%C4%9Ferlendirme%20Raporlar%C4%B1%20yay%C4%B1mland%C4%B1/%C3%9Cz%C3%BCm%20De%C4%9Ferlendirme%20Raporu.pdf>. Erişim Tarihi: 01.07.2023.
- Anonim, (2023c). TÜİK. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=tarim-111&dil=1>. Erişim Tarihi: 01.07.2023.
- Anonim, (2023d). Gaziantep Tarım ve Orman İl Müdürlüğü. <https://gaziantep.tarimorman.gov.tr/Menu/15/Gaziantep-Hakkinda>. Erişim Tarihi: 01.07.2023.
- Anonim, (2023e). Coğrafya Dünyası. <https://www.cografya.gen.tr/tr/gaziantep/ekonomi.html>. Erişim Tarihi: 01.07.2023

- Anonim, (2023f). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Iyi-Tarim-Uygulamalari> /Istatistikler. Erişim Tarihi: 01.11.2023
- Anonim, (2023g). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. https://www.tarimorman.gov.tr/BUGEM/Belgeler/Bitkisel%20%20C3%9Cretim/%C4%B0yi%20Tar%C4%B1m%20Uygulamalar%C4%B1/%C4%B0TU%20Mevzuat/itu_yonetmelik_2014.pdf. Erişim Tarihi: 01.07.2023.
- CTR, (2023). Tarımsal Ürün Belgelendirme. <https://belgelendirme.ctr.com.tr/turkiyede-iyi-tarim-uygulamalari.html>. Erişim Tarihi: 02.07.2023.
- Doğan, B. (2017). Üreticilerin İyi Tarım Uygulamaları İstekliliklerini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Kahramanmaraş İli Örneği. Kahramanmaraş Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, *Yüksek Lisans Tezi*, Kahramanmaraş.
- GLOBALGAP, 2023. url:https://www.globalgap.org/uk_en/who-we-are/about-us/history/ Erişim Tarihi: 01.07.2023.
- Öner Aba, G. & Işın, Ş. (2014). Dünyada ve Türkiye’de İyi Tarım Uygulamalarının Gelişimi. *XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*. 3-5 Eylül 2014, Samsun.
- Pilak, C. (2018). Zeytinde İyi Tarım Uygulaması Yapan Üreticilerin Yetiştiriciliğe Karşı Eğilimlerinin Araştırılması. Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Tüccar, M. (2020). Fındık Üretiminde İyi Tarım Uygulamaları Sakarya İli, Kocaali İlçesi Örneği. Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Ünal, M.S. (2022). Genel Bağcılık. *Akademisyen Kitapevi A.Ş.*, s.380, Ankara.
- Yılmaz, F. & Topçu, P. (2018). Kamu Yatırımları ve Politikaları Kapsamında Türkiye’de Bağcılık Sektörü. *BAHÇE 47 (Özel Sayı 1)*. Türkiye 9. Bağcılık ve Teknolojileri Sempozyumu): 229–235.

Hüseyini, R. & Ünal, M.S. (2023). Gaziantep Bölgesi Bağlarında İyi Tarım Uygulamaları (İTU) İle İlgili Üreticilerin Bilgi Seviyelerinin İrdelenmesi. *Sırnak Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 4(1), 41-52.

Hüseyini, R. & Ünal, M.S. (2023). Investigation Of The Knowledge Producers' Level About Good Agricultural Practices (GAP) in Gaziantep Region Vineyards. *Sırnak University Journal Of Science*, 4(1), 41-52.